

„...hogy a halandót elnyelje az élet”

1Kor 15,54c és 2Kor 5,4c összevetése

A 2Kor 5,4-ben megfogalmazott állítását Pál egy rövid mellékmondatával zárja: *hogyan a halandót elnyelje az élet*. Ennek a tömör megjegyzésnek azért van különleges jelentősége, mert a) érzékelhetően a vitatott „ráöltözés” (2Kor 4b) célját hivatott meghatározni; b) az új kifejezések megjelenésével támpontokat kínálhat az egész bibliai rész (2Kor 5,1–10) értelmezéséhez; c) nemcsak antropológiai, de eszkatológiai kérdések biblikus tisztázásához is hozzájárulhat. Jelen dolgozatunkban azt az általánosan elfogadott nézetet szeretnénk megkérdőjelezni, amely a 2Kor 5,4c üzenetét – az 1Kor 15,54c mintájára – a parúziát követő testi feltámadáshoz kapcsolja.

A magyarázatok sokaságából három irányzatot tartunk kiemelésre méltónak. Az *első csoportba* azokat sorolhatjuk, akik meg vannak győződve arról, hogy Pál feltámadásról alkotott véleménye megváltozott az 1Kor és a 2Kor megírása között, hiszen az egyikben a test feltámadását a parúziához kapcsolja, a másodikban pedig a halál pillanatához. Ebbe a csoportba tartoznak azok is, akik úgy gondolják, hogy Pálra hatással volt a hellenista dualizmus, ami a 2Kor megírásakor arra sarkallta, hogy megváltoztassa a feltámadásról alkotott véleményét. Véleményük szerint Pál feladta az anyagi test átváltozásának az 1Kor 15-ben képviselt gondolatát, és a 2Kor 5,3-ban már hellenista módra beszél a „mezítelen” lélekről.¹ A *második csoportba* tartozók antropológiai szempontokat érvényesítenek, és annak a véleménynek adnak hangot, hogy mindkét szakasz az egyén feltámadásáról szól a parúzia alkalmával. A 2Kor 5,4c-ben Pál az után vágyakozik, hogy a halál átélése nélkül öltözhessen fel a mennyei testet és a halhatatlan életet.² Véleményük szerint a *καταπίνω* ige inkább átváltozást jelent, s ebben az esetben a mondat üzenete az 1Kor 15,53–54-hez közelít, ahol a „halandó test” arra hivatott, hogy átváltozzon

---

¹ K. Hanhart összefoglalása szerint: “In I Th. 4:4ff. Paul is still completely Judaic. In I Cor 15 he begins to make a distinction between the ‘natural body’ and the ‘spiritual body’. In II Cor. 5 the Hellenization is complete. Thus is the period between the writing of I Cor. And II Cor Paul revised his hope drastically.” Hanhart, K.: *The Intermediate State in the New Testament*. Groningen 1966, 115. C. F. D. Moule szerint: “The change in Paul’s views is, on this showing, a change from the hope of addition to the acceptance of exchange.” Moule, C. F. D.: *St Paul and Dualism: The Pauline Conception of Resurrection*. In: *New Testament Studies* 12 (1965–66), 107.

² Thrall, Margaret E.: *Greek Particles in the New Testament*. Brill, Leiden; Eerdmans, Grand Rapids 1962, 382.

és a halhatatlanságot magára öltse a feltámadásban (1Kor 15,51–54; Fil 3,21).³ Ennek megfelelően az „elnyelni” szó a „ráöltözni” szinonimája, és a nyomorúságos test dicsőséges testté történő átváltozását hivatott érzékeltetni, amivel az 1Kor 15,54ab-ben találkozunk, s amit a 2Kor 5,4c-ben Pál kissé sajátosan az élet kiáradásaként fejez ki, amely elnyeli, vagyis átváltoztatja a nyomorúságos testet.⁴

A *harmadik csoportba* sorolhatjuk az etikai megközelítés híveit, akik ugyan csak a parúziára gondolnak, de elzárkóznak minden gnosztikus hatás feltételezésétől és antropológiai dualizmus érvényesítésétől, mert szerintük hiányzik Pál szavaiból az egységes „én” szétválasztásának lehetősége, de az anyagi testtől való szabadulás utáni vágyakozás gondolata is. Az átváltozás az egész ember pszichoszomatikus egységét beborítja és átjárja. Ez az átváltozás beteljesedik a megváltott teljes ember feltámadásakor.⁵

A magyarázók döntő többségének véleménye szerint Pál megállapítását Jézus visszajöveteléhez kell kapcsolnunk: a halandót elnyeli az élet a parúzia alkalmával. Erre az elméletre két ige szolgáltat bizonyítékot: 1Kor 15,54c és Ézs 25,8, hiszen mindkettőben elhangzik valami ehhez hasonló. 1Kor 15,51–54-ben a test feltámadásáról szóló, hosszabb fejtegetés után Pál titkot mond el, amely szerint az utolsó trombitaszó alkalmával a halottak feltámadnak romolhatatlanságra, az élők pedig elválnak. Mert szükséges, hogy ez a romlandó romolhatatlanságot öltse magára és e halandó halhatatlanságot öltse magára. Amikor pedig mindez megvalósul, beteljesedik a prófécia: *Elnyeletett a halál diadalra*. A „beteljesült ige” pedig minden bizonnyal Ézs 25,6–8-ban van megírva, ahol arról értesülünk, hogy a Seregek Ura trónra lépésekor a hegyen lakomát készít minden nemzet számára, zsíros falatokkal és letisztult újjal. Leveszi a leplet, gyászfényt, amely ráborult minden népre és a takarót, szemfedeleket, amely minden népet betakart. Ezt követően jelenti be, hogy „megemészti a halált örökre”. A פָּרַח ige változatos jelentésének köszönhetően a görög fordítások többféleképpen adják vissza a zsidó szöveget. A LXX-ban megemészti a halál „erősségét”

³ “If καταπίνω implies absorption or transformation rather than annihilation, τὸ θνητόν as a case of ‘abstract for concrete’, will be indistinguishable from τὸ θνητόν τοῦτο (1 Cor. 15:53–54), referring to ‘this mortal body’, which is destined to be transformed through resurrection (1 Cor. 15:51–54; Phil. 3:21)” Harris, M. J.: 2 Corinthians 5:1–10: Watershed in Paul’s Eschatology? In: *The Tyndale Bulletin* 22 (1971), 389.

⁴ David E. Garland: “Paul is saying that in this earthly body he suffers; and though he has no death wish, he earnestly wants to receive the heavenly body – being overclothed with a glorious body, and life.” Garland, David E.: *2 Corinthians*. The New American Commentary, Vol. 29. Nashville, Tennessee 1999, 261–262.

⁵ “This concept cannot be understood in terms of gnostic or other anthropological dualism; for Paul posits neither a division of the self nor an escape from materiality at death but a ‘changed’ (ἀλλαγῆσόμεθα, I Cor. xv. 52) psychosomatic organism which envelops and pervades the whole personality and finds its fulfilment in the deliverance of the whole man at the resurrection.” Ellis, E. Earle: II Corinthians V. 1–10 in Pauline Eschatology. In: *New Testament Studies* 6 (1960), 219.

(ἰσχύσας), Aquila és Theodotion viszont a megemészti a halált „diadalra” (εἰς νῆκος)⁶ változatot tartja megfelelőbbnek. Symmachus áll legközelebb az eredeti szöveghez, amikor a „mindörökre” (εἰς τέλος) kifejezéssel fordít.⁷

A fordításbeli bizonytalankodások ellenére egyértelmű, hogy Ézsaiás az Úr napjára utal, ami összekapcsolódik a halál végső legyőzetésével, megsemmisítésével és a halottak feltámadásával. Erre az alapgondolatra utal Pál az 1Kor 15,54-ben, amikor a test feltámadásáról szólva megállapítja, hogy *mikor pedig ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és a halandó halhatatlanságba öltözik, akkor beteljesül amaz íge, mely meg vagyon írva: elnyeletett a halál diadalra.*⁸ Itt Pál egyértelműen a parúziához kapcsolódó testi feltámadásról beszél, s meg van győződve arról, hogy Ézsaiás előre megjövendölte ezt. A kérdés most csak az, hogy igazuk van-e azoknak a magyarázóknak, akik azt állítják, hogy Pál a 2Kor 5,4c-ben is – ugyanarra az ézsaiási ígére utalva vissza – a parúzia alkalmával történő átváltozás gondolatával szeretne megajándékozni bennünket. Érdeemesnek tarjuk a szövegváltozatokat egymás mellé helyezni:

LXX:	Ézs 25,8	κατέπιεν	ὁ θάνατος	ἰσχύσας
NTG:	1Kor 15,54c	κατεπόθη	ὁ θάνατος	εἰς νῆκος.
NTG:	2Kor 5,4c	ἵνα καταποθῆ	τὸ θνητὸν	ὑπὸ τῆς ζωῆς.

Az ót-i szövegek különbözősége ellenére azt el kell fogadnunk, hogy az 1Kor 15,54c kijelentése Ézs 25,8-ban találja meg alapjait, hiszen a fordítók más kifejezésekkel, de ugyanazt az üzenetet tolmácsolják. A halál örökre történő megemészttése jelentheti a halál erejének, működőképességének megvonását, de kifejezhető úgy is, mint az ellenség végleges legyőzetése. Elgondolkoztató viszont az 1Kor 15,54c és a 2Kor 5,4c közötti néhány, figyelmen kívül nem hagyható különbség:

1. Pál elhagyja az 1Kor 15,54ab-ben található bevezető formulát, és a ἵνα kötőszóval egy célhatározói mellékmondatot nyit, amivel az ἐπειδύσασθαι kifejezéshez kapcsolódik, és a ráöltözés célját magyarázza.⁹ Ez már kezdet-

⁶ A Pál által idézett változatot már a Theodotion fordítását megelőző March-kódex is tartalmazza: κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῆκος. Ld. Gillman, John: A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5. In: *Journal of Biblical Theology* 107 (1988), 444.

⁷ C. D. Stanley a fordítások változatosságát így magyarázza: “The LXX thus turns death (הַמָּוֶת, object in Hebrew) into a nominative (which does not fit the surrounding verses; 25:6a, 8b) and interprets לַנֵּצַח as if it were nearer to the cognate Aramaic verb *to overcome* than to the Hebrew idiom *forever*. This explains why Aquila, Theodotion, and Symmachus all have differing variants: all three revisers were trying to correct a faulty LXX rendering of the Hebrew.” Idézi: Thiselton, Anthony C.: *The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*. NIGTC. Eerdmans, Grand Rapids 2000, 1299.

⁸ Minden valószínűség szerint Pál figyelembe veszi a fordításokat, de feltehetően a Theodotion változatát idézi. Ld. Thiselton, Anthony C.: *i. m.* 1299.

⁹ Érdeemes felfigyelni John Gillman figyelmeztetésére: “Instead of an introductory fulfilment formula, 2 Cor 5:4c has a ἵνα-clause with the aorist subjunctive passive κατεπόθη. The force of the ἵνα-clause is not consecutive or explicative, but final.” Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 450.

ben legalább annyit jelez, hogy a kifejezések hasonlósága ellenére a két szakasz gondolatmenete nem azonos nyomvonalon halad.

2. Az 1Kor 15,54c-ben beszűkített értelemben használt „halál” (ὁ θάνατος) helyett a 2Kor 5,4c a sokkal általánosabb „halandó” (τὸ θνητὸν) kifejezést használja.¹⁰ Az eltérő szövegkörnyezet felismerése mellett a két kifejezés értelmezésének különbözőségeit sem lehet figyelmen kívül hagyni.

3. Az 1Kor 15,54c-ben a mondat végén használt „diadalra” (εἰς νῆκος) kifejezést a 2Kor 5,4c-ben „az élet által” (ὑπὸ τῆς ζωῆς) változat helyettesíti, ami az „elnyelni” ige megszemélyesített alanya lesz. Ez a változat nem található meg az 1Kor 15,54c-ben, de az Ézs 25,8 szövegváltozataiból is hiányzik. A nyilvánvaló különbözőségek ellenére a magyarázók többsége a két szakasz azonosságát fenntartja, a következő érvek alapján:

a) Az 1Kor 15,54ab-ben a halandó halhatatlanságot ölt magára, s ez megegyezik azzal, amit Pál a 2Kor 5,4-ben a földi sátorház elbomlásáról, azaz annak levetkezéséről és a mennyei hajlék felöltözéséről mond.

b) Az elnyelni (κατέπιεν) kifejezés mindkét szakaszban azonos jelentéssel fordul elő, csakhogy a mondatban Pál más-más oldalról közelíti meg ugyanazt az igazságot. Az 1Kor 15-ben arról beszél, hogy a halál legyőzött, míg a 2Kor 5-ben arról, hogy az élet diadalmaskodott, de a lényege mindkét állításnak ugyanaz: a halandót elnyelte a halhatatlan, a halált az élet.

c) Az a tény, hogy az 1Kor 15,54ab-ben a „halhatatlanság” kifejezést a 2Kor 5,4c-ben az élet kifejezés váltja fel, távolról sem jelenti azt, hogy Pál valami másra gondolt volna. Több ige is bizonyítja, hogy a két kifejezés egymásra utal, és azonos tartalommal bír (Róm 5,10; Fil 4,3; 1Tim 6,19; 6,12; 2Tim 1,1).¹¹

Ha az érvek és ellenérvek vitájában megmaradunk amellett, hogy a két szakasz rövid megállapításai a parúzia alkalmával történő, testi átváltozásra utalnak, akkor azt is tudomásul kell vennünk, hogy ennek az üzenetnek a megfogalmazására csak akkor van esélyünk, ha a 2Kor 5,4c-ben a θνητός a „halandó anyagi test” megfelelője, a καταπίνω az átváltozást érzékelteti, a ζωή pedig a feltámadott testre utal. Minden jel arra mutat, hogy nemcsak a megnevezett kifejezések, de azok környezete is behatóbb elemzést igényel.

¹⁰ A kifejezések különbségét V. P. Furnish a következőképpen fogalmazza meg: “The reference in v. 4 to the mortal being engulfed by life should also be understood more generally than the similar phrase in 1 Cor 15:54. In the latter, ‘death engulfed in victory’ has the narrower meaning: the mortality (of the body) dissolved by immortality. But in v. 4, mortality [...] engulfed by life means ‘all that pertains to one’s mortal existence [...] overcomes when salvation shall be complete.’” (Furnish, Victor Paul: *II Corinthians*. The Anchor Bible, New York 1984, 296–297.

¹¹ Ld. Harris, M. J.: *Raised Immortal: Resurrection and Immortality in the New Testament*. Eerdmans, Grand Rapids 1983, 220. Mindezt John Gillman a következőkben foglalja össze: “(1) the contrast, introduced by a solemn introductory formula, between earthly and heavenly entities; (2) the extended use of clothing terminology; (3) fulfilment of the same scripture passage (Isa 25:8); (4) the theological motif following upon the fulfilment of scripture.” Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 450–451.

1. Először a $\thetaνητὸν$ kifejezést vizsgáljuk, amely a magyarázók döntő többsége szerint azonos a „halandó testtel”, amit az élet elnyel.¹² A három mondat azonosításának első akadályja az, hogy míg az Ézs 25,8, valamint az 1Kor 15,54c a „halál” ($\thetaάνατος$) kifejezést használja, addig a 2Kor 5,4c a „halandó”-t ($\thetaνητὸν$) tartja megfelelőnek, a kettő közötti különbségen nem lehet átlépni. A Bibliában a „halál” a bűn következménye, s jelentheti a fizikai vagy a lelki halált, de megszemélyesített értelemben ősellenség, amit az ember nem tud legyőzni, mert ez az Isten műve. Erre nézve a 2Tim 1,10-ben arról értesülünk, hogy Jézus halálával *eltörölte a halált, világosságra hozta pedig az életet és a halhatatlanságot*. Ennek ellenére azt is tudomásul kell vennünk, hogy „mint utolsó ellenség töröltetik el a halál” (1Kor 15,26), így végső megsemmisítésére Jézus visszajövele alkalmával kerül sor. János pedig az apokaliptika nyelvén fogalmazva azt hozza tudomásunkra, hogy Jézus visszajövelekor *a pokol pedig és a halál vettetének a tűznek tavába. Ez a második halál* (Jel 20,14). Ez megfelel annak, amit az Ézs a 25,8-ban és az 1Kor 15,54c-ben olvasunk: Isten elpusztítja a halált örökre, a halál véglegesen legyőzött. Más a helyzet viszont a $\thetaνητὸς$ melléknévvel, amely hatszor fordul elő az Út-ban, és a jelentése: halandó, mulandó. Egy alkalommal a $\sigmaαρξ$ -hoz (2Kor 4,11) két esetben a $\sigmaωμα$ -hoz (Róm 6,12; 8,11), kétszer pedig határozott névmáshoz kapcsolódik (1Kor 15,53–54), és ez utóbbi eset azt jelzi, hogy „ez a halandó”, vagyis a még anyagi világhoz tartozó, nyomorúságos test halhatatlanságot ölt magára. Egyetlen esetben viszont (2Kor 5,4) egymagában állva, főnevesített melléknévként jelenik meg, amit a klasszikus görög mindig élő emberre használt, aki még „adósa a halálnak”.¹³ Amennyiben „halandó” az, aki a földi létformában él,¹⁴ akkor a $\thetaνητὸν$ nem vonatkozhat azokra, akik a parúzia előtt már meghaltak, és nem lehet azonos azzal a halott testtel, amire – úgymond – a feltámadott testet ráöltözzük. A magyarázók ezért sokkal elméesebb változattal állnak elő. Elismerik, hogy a „halandó” az élők jellemzője, de számukra a $\thetaνητὸν$ azokra utal, akiket a parúzia életben talál, így még ebben a halandó, anyagi testben vannak, hiszen véleményük szerint Pál éppen ez után vágyakozik. Ennek megfelelően, a 2Kor 5,4c-ben Pál azokra hivatkozik, akik még élnek a parúzia alkalmával, és akiknek anyagi testét elnyeli az élet, az 1Kor 15,54ab viszont

¹² “The word ‘mortal’ ($\thetaνητὸς$) is only used by Paul in the NT (Rom 6:12; 8:11; 1 Cor 15:53–54; 2 Cor 4:11) and always refers unmistakably to the flesh and bones of the human bodily existence.” Baker, William R.: *2 Corinthians*. The College Press NIV Commentary. Joplin, Missouri 1999, 209. “The rendering ‘what is mortal’ (RSV, NRSV) retains the abstract form but permits a specific reference to the earthly body.” Harris, M. J.: *2 Corinthians 5:1–10*, 389.

¹³ “Classical Greek employed the adjective with the meaning ‘liable to death, mortal’ but only in connection with living persons.” Szipuła, Wojciech: *The Holy Spirit in the Eschatological Tension of Christian Life. An Exegetico-Theological Study of 2 Corinthians 5,1–5 and Romans 8,18–27*. Roma 2007, 139.

¹⁴ Azt, hogy csak az élő lehet halandó, P. E. Hughes is elismeri, de számára ez azokat jelöli, akiket a parúzia életben talál.

egyaránt szól a halottak feltámadásáról és az élők átváltozásáról.¹⁵ A logikusnak mondható értelmezés bizonyítása érdekében a magyarázók hivatkoznak a 2Kor 4,11-re, ahol Pál éppen a „halandó testről” (θνητῆ σαρκί) beszél, és ennek mintájára a 2Kor 5,4c-ben található, egyedi előfordulást gondolatban kiegészítve, belehallják a „test” kifejezést is.¹⁶ A kiegészítés azonban tarthatatlan, egyrészt, mert elmossa azt a finom megkülönböztetést, ami a kifejezés beszűkített jelentése („a halandó test”) és a kitágított, általános értelme („ami halandó”) között húzódik meg. Másrészt Pál nem a „halandó test” megemésztéséről, hanem mindazok megsemmisüléséről beszél, amik az evilági, halandó életünkhöz kapcsolódnak.¹⁷ A halállal ugyanis az egyén számára a földi, halandó létforma, minden egyéb velejárójával együtt, megszűnik. Továbbá, megkérdőjelezhető az a megkülönböztetés, hogy a 2Kor 5,4c-ben beszűkített értelemben az élők átváltozására, míg az 1Kor 15,51–54-ben mindkét csoportot magába foglalva, a halottak feltámadására és az élők átváltozására gondol. Erre a logikusnak tűnő kényszermegoldásra a szövegben nincs bizonyíték, és amint látni fogjuk, ezt az elképzelést a mindkét szakaszban használt καταπίνω sem igazolja. Közben arról sem feledkezhetünk meg, hogy a 2Kor 5,4c értelmezését nem az 1Kor 15,54ab határozza meg. A 2Kor 5,4c-t ugyanis az 1Kor 15,54c-vel kellene összevetnünk, amely viszont a „halál” megemésztéséről, vagyis végső legyőzetéséről szól, amire a Jézus visszajövetelével kerül sor; a 2Kor 5,4c-ben pedig Pál a minden földi léthez tartozó „halandó” megemésztéséről beszél, egyetlen jelét sem adva annak, hogy közben a parúziára gondolt volna.¹⁸

Mindezek alapján arra a következtetésre jutunk, hogy az Ézs 25,8-ban és az 1Kor 15,54c-ben, valamint a 2Kor 5,4-ben vázolt helyzet nem azonos, mert az első kettő a halál végső legyőzetéséhez köthető a parúzia alkalmával, a harmadik pedig a halál pillanatához kapcsolható, amikor megszűnik földi életünk halandó volta. Véleményünk szerint a 2Kor 5,4 második mellékmondatában a θνητός mint főnevesített melléknév nem a halál végső győzelmét jelenti be nekünk, nem is a „halandó testünkre” akar utalni, hanem földi éle-

¹⁵ Ld. Hughes, Philip Edgcumbe: *Paul's Second Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids, Michigan 1966, 172.

¹⁶ W. Lillie szerint: "What is mortal (presumably the physical body) is swallowed by life." Lillie, William: *An Approach to II Corinthians 5. 1–10*. In: *Scottish Journal of Theology* 30 (1977), 69.

¹⁷ "Although at first sight one may understand the substantive σῶμα in this context (see το. φθαρτὸν τοῦτο 1Cor 15:53; cf 2Cor 4:10-11), this does not cohere with Pauline anthropology. It is not the mortal body, but rather that which is mortal in the person that is swallowed up." Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 451.

¹⁸ "In 1 Corinthians 15 Paul uses end time language referring to the Parousia of Christ (1 Cor 15:52). That language is absent from 2 Corinthians 5, nor is there any reference to the mystery of transformation (see 1 Cor 15:51)." Garland, David E.: *2 Corinthians*. The New American Commentary, Vol. 29. Nashville, Tennessee 1999, 246. Ld. még Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 451.

tünknek egy következő jellemzőjére, a halandóságra hívja fel a figyelmünket.¹⁹ Pál a kifejezés elvont jelentésével a látható világ rendjéhez tartozó dolgok felé mutat, sátorlétünk jól ismert képét idézve (5,1), miközben földi életünk ideiglenes, törekény, mezítelen, alap nélküli voltán túl, most a halandóságunkra emlékeztet bennünket.²⁰ A θνητός mindaz, ami a mulandó földi élethez, az ideig való, látható dolgokhoz tartozik, amelyek elmúlnak, és amelyeket felvált a láthatatlanok örökkévalósága, a mennyei élet halhatatlansága (2Kor 4,16–18).²¹ A 2Kor 5,4c-ben használt „halandó” (θνητός) nem az 1Kor 15,54c-ben található θάνατος-ban találja meg alapvetését; sokkal nagyobb eséllyel feltételezhető, hogy a szöveggörnyezeten belül Pál gondolatmenetét a 2Kor 4,18-ban fellelhető „ideig valók” (πρόσκαιρος) határozza meg. A „halandó” (θνητός) evilági és általános jelentése a „mulandóban” (πρόσκαιρος) szinonimára talál, erre tekint és ezt magyarázza. Ezt a halandóság hatalma alá vettett földi életet a halál után azonnal elnyeli a mennyei élet, amit Isten a választottaknak megígért.²² Ezért lehetünk biztosak abban, hogy amint ez a földi sátorházunk elbomlik, rögtön van hajlékunk, mégpedig örökkévaló, nem kézzel csinált házuk a mennyben.

2. Következő lépésként a καταπίνω jelentését kell megvizsgálnunk. A magyarázók döntő többsége állítja, hogy Pál az 1Kor 15,54 és a 2Kor 5,4 írásakor, ugyanazt az ézsaiási próféciaát tartva szem előtt, a parúzia alkalmával történő testi átváltozásra gondol, amelynek során a halott testet elnyeli a mennyei test.²³ Ennek pedig egyik legfontosabb bizonyítéka a καταπίνω közös használata,²⁴ amely ige azonban kettős jelentéssel bír, s az elsődleges –

¹⁹ W. Szypula következtetése: “All this suggests that in 2Cor 5,4 the adjective indicates mortality as an aspect of earthly existence.” Szypula, Woiciech: *The Holy Spirit in the Eschatological Tension of Christian Life*, 139.

²⁰ “Elsewhere in the present passage mortality is described as earthen pots (4:7), mortal flesh (4:11 = our bodies, 4:10), our outer person (4:16), our earthly tent-like house (5:1), this tent (5:4). It clearly belongs among those things that are seen and temporary.” Furnish, Victor Paul: *II Corinthians*, 270.

²¹ A magyarázók többsége érzékeli a 2Kor 4,18 és az 5,1–4 közötti összefüggéseket, de a konkrét helyzetben mégsem a földi élet halandósága, hanem a földi test átváltozása mellett dönt.

²² “With this image, Paul expresses the fact that the finiteness of human existence is and will be subsumed within the infiniteness of God’s eternal realm.” Baker, William R.: *i. m.* 209.

²³ J. H. Bernard pontosan fogalmazza meg ezt az elképzelést: “Mortal may be swallowed up of life, i.e., that the mortal body may, without passing through death, be absorbed, as it were, in the heavenly body, which is to be superindued.” Bernard, J. H.: *The Second Epistle of Paul to the Corinthians*. The Expositor’s Greek Testament. Volume III, ed. Nicoll, W. Robertson. New York 1894, 66.

²⁴ “‘Swallowed up by life’ alludes to Isa 25:8, which is also cited in 1 Cor 15:54.” Garland, David E.: *2 Corinthians*. The New American Commentary, Vol. 29. Nashville, Tennessee 1999, 262. “If καταπίνω means ‘swallow up’, ‘w[ith] total extinction as a result,’ then τὸ θνητὸν bears an abstract sense, ‘mortality’ or even ‘death’, and v. 4b will closely parallel 1 Cor. 15:54b (citing Isa. 25:8).” Harris, M. J.: *The Second Epistle to*

„elnyel, benyel” – nem szükségszerűen jelenti a megsemmisülést. Ebben az értelemben beszél Jézus – hiperbolát alkalmazva – arról, hogy a zsidók *ki-szűrik a szűnyogot, de lenyelik a tevét* (Mt 23,24). Péter metaforája arra figyelmeztet, hogy *a bűn mint ordító oroszlán körbejár, keresvén, hogy kit nyeljen el* (1Pt 5,8). A Jón 2,1 pedig arról tudósít, hogy Jónást benyelte a cethal. A 2Kor 2,7-ben Pál – a vigasztalás fontosságával kapcsolatban – megjegyzi, hogy *a felettébb való bánat meg ne eméssze az ilyet*. Passzívumban viszont a καταπίνω a teljes pusztulást, a megsemmisülést vetíti elénk. Ez utóbbi jelentéssel találkozunk olyan ót-i környezetben, ahol a pusztulás tárgya az ember, akit elnyel a föld (2Móz 15,12), illetve a mélység (Zsolt 69,15). Ezeket követően kell szembe néznünk a 2Kor 5,4c-ben megjelenő megállapítással: *elnyeletett a halál diadalra*. A magyarázók – az első jelentéshez ragaszkodva – azt állítják, hogy a καταπίνω olyan „elnyelésre” utal, ami magában hordozza az átváltozás lehetőségét is. Ennek megfelelően pedig az 1Kor 15,54c-ben és a 2Kor 5,4c-ben a καταπίνω arra az „átváltozásra” utal, amikor Jézus visszajövetelével a nyomorúságos test átváltozik dicsőséges testté, amit Pál a 2Kor 5,4ab-ben a „ráöltözés” képpel világít meg.²⁵ A különbség csak annyi, hogy a καταπίνω a nyomorúságos test oldaláról tekint az átalakulásra, míg az ἐπενδύω a feltámadott test felől nézi ugyanazt a valóságot.²⁶

Csakhogy ez a próbálkozás ismételtén több ponton is híjával találtatik. Először arra kell felfigyelnünk, hogy az 1Kor 15,54abc-ben Pál a parúziáról beszél, s ehhez két eszkatológiai eseményt kapcsol: a test feltámadását és a halál végleges megsemmisítését. A mondatban viszont a καταπίνω ige nem az anyagi testhez kapcsolódik, hanem a halálhoz, így jelentése nem lehet „átváltozás”, hanem csakis „elmúlás”. Továbbá, Pál nem azt mondja, hogy a feltámadott test elnyeli a nyomorúságos testet,²⁷ hanem azt, hogy a test

---

the Corinthians 389. “We see a parallel in 1 Cor 15:54 which says that death is ‘swallowed up’ in victory.” Martin, Ralph P.: *2 Corinthians*. World Biblical Commentary, Vol. 40, Waco, Texas 1986, 107. “The Apostle again seems to have Is. 25:8 in his mind; see on 1 Cor. 15:54.” Plummer, Alfred: *The Second Epistle of St Paul to the Corinthians. A Critical and Exegetical Commentary*. New York 1915, 149. “This is clearly reminiscent of 1 Cor 15:54, where the clothing with immortality is seen as the fulfilment of Isa 25:8.” Thrall, Margaret E.: *Greek Particles in the New Testament*. Brill, Leiden; Eerdmans, Grand Rapids 1962, 382.

²⁵ “The threefold reiteration and development of the clothing motif in 2Cor 5:2, 3, 4 leading to the fulfillment of the same scripture text strongly suggest that bodily transformation into the future life is also implied in this latter text.” Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 453.

²⁶ M. J. Harris szerint: “κατάποσις, like ἐπένδυσις, alludes to the transformation of the σῶμα ψυχικόν or ἔσω ἄνθρωπος into the σῶμα πνευματικόν, κατάποσις viewing the change from the side of the σῶμα ψυχικόν, ἐπένδυσις from the side of the σῶμα πνευματικόν.” Harris, M. J.: *The Second Epistle to the Corinthians* 389.

²⁷ P. E. Hughes ekképpen vélekedik: “The picture conveyed is that of the heavenly body being put on, like an outer vesture, over the earthly body, with which the Apostle

feltámadása jelzi, hogy a halál elnyeletett, vagyis véglegesen megsemmisített, és a kettőt nem lehet összekeverni. Ezt a jelentést igazolja, hogy a feltámadásról szóló fejezetben Pál már beszélt arról, hogy „mint utolsó ellenség töröltetik el a halál” (1Kor 15,26), s akkor a *καταργέω* igét választotta, amely sokkal határozottabban fejezi ki a megszűnés, a megsemmisítés, az eltörlés gondolatát.²⁸ Jézus visszajövetele alkalmával a halál elveszti erejét, hatályon kívül helyeztetik, megsemmisül, s ezt semmiképpen sem lehet az „átváltás”-sal azonosítani. Ezt követően, ha az 5,4c felé fordulunk és Pál szavaiba a test feltámadására való utalást próbáljuk beleerőltetni, akkor csakis arra a következtetésre juthatunk, hogy amit Pál az előzőekben a „ráöltözés” kifejezéssel érzékeltetett, azt most a magyarázatban egy másik hasonlattal igyekszik megvilágítani: amint a cethal lenyelte Jónást (2,1), vagy amint az oroszlán befalja áldozatát (1Pt 5,8), úgy nyeli el az élet a halandó testet.²⁹ Be kell látnunk, hogy ez eléggé fonák gondolat, mert azt feltételezi, hogy a mennyben előre elkészített, feltámadott test vár reánk,³⁰ s a visszajövetelekor Jézus magával hozza a feltámadott testünket, amely elnyeli a sírban lévő, anyagi testet. Ezt a gondolatot különben Pál az 1Kor 15,15–44-ben határozottan cáfolja. A test feltámadásának módját magyarázva, az elvetett „mag” hasonlatát hozza, s ezzel többek között éppen azt a gondolatot teszi hangsúlyossá, hogy amint az új növény nem jelenhet meg, amíg a mag el nem hal, addig feltámadott testről is csak az után beszélhetünk, ha a test jelenlegi formájában meghalt.³¹ De azon túl, hogy ennek a gondolatnak semmiféle bibliai alapja nincs, azt is látnunk kell, hogy a feltámadásról szóló szakaszokban a nyomorúságos változik át dicsőséges testté, és nem a feltámadott nyeli el az anyagot. A Fil 3,21-ben Pál arról beszél, hogy a visszatérő Jézus Krisztus *elváltoztatja* (*μετασχηματίζω*) a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az ő dicsőséges testéhez. Az 1Kor 15,51–54-ben pedig titkot mond el nekünk, azt hozva tudomásunkra, hogy az utolsó trombitaszóra a halottak feltámadnak, akik pedig élnek, azok elváltoznak (*ἀλλάσσω*), úgy, hogy a romlandó test romolhatatlanságot, a halandó test pedig halhatatlanságot ölt magára. Tehát nem a romolhatatlan emészti meg a romlandót, a „lelki test” az „érzéki testet”, hanem a romlandó változik át romolhatatlanná,

---

is as it were clad, so as not only to cover it but to absorb and transfigure it.” Hughes, Philip Edgcumbe: *i. m.* 168.

²⁸ “Here *καταργείται* seems to imply total destruction.” Plummer, Alfred: *i. m.* 356.

²⁹ “The Christian hope of transformation, pictured as putting on an overcoat in verse 2, is now depicted as an animal swallowing its prey whole.” Belleville, L. L.: *2 Corinthians*. IVP New Testament Commentary, Leicester 1995, ad loc. 5,4.

³⁰ “Surely we are not to think, are we, of our resurrection bodies being stored away for us somewhere in heaven?” Hoekema, A. A.: *The Bible and the Future*. Grand Rapids, Michigan 1979, 105.

³¹ A. A. Hoekema megállapítása szerint: “just as the new plant will not appear unless the seed dies as a seed, so the resurrection body will not appear unless the body in its present form dies”. Hoekema, A. A.: *The Bible and the Future* 248.

a halandó öltözik halhatatlanságba.³² Végül azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az 1Kor 15,54c-ben a „halál” nyeletik el, a 2Kor 5,4-ben viszont a magyarázat szerint a „halandó test”, vagyis a sátorház. A halál és a sátorház azonban nem szinonimák, s azonosításuk zárlatossá tenné Pál gondolatmenetét. Mindezeknek alapján sokkal megfelelőbbnek tartjuk, ha a 2Kor 5,4c magyarázatához a támaszt nem az 1Kor 15,54c-ben keressük, hanem a 2Kor 4,16–18-ban, ahol Pál a testben eltöltött életet a láthatók közé sorolja, amikről megállapítja, hogy átmenetiek, ideig valók, mulandók. Ennek a gondolatmenetnek a folytatásaként a 2Kor 5,4c-ben azt hozza tudomásunkra, hogy a sátorház elbomlásával mindaz, ami halandó, elmúlik, megsemmisül. A 2Kor 5,4c nem az anyagi test átváltozásáról, hanem a látható, a földi élethez tartozó, halandó elmúlásáról szól.

Mindezeknek alapján meg kell állapítanunk, hogy a καταπίνω kifejezés a tanulmányozott szakaszban inkább elmúlást jelent, s egyetlen előfordulásában sem függ össze az anyagi test átváltozásával, és nem hordoz hasonló tartalmat a parúziához kapcsolódó μετασχηματίζω (Fil 3,21), illetve ἀλλάσσω (1Kor 15,51–52) kifejezésekkel. Pál a 2Kor 5,4-ben a καταπίνω *igével nem a parúzia alkalmával történő, testi átváltozásra utal, hanem a sátorház elbomlására tekint,*³³ amivel a hívek számára megszűnik minden, ami földi, ideiglenes, alap nélküli és halandó.³⁴

3. Végül a ζωή használatát kell ebben a mondatban megvizsgálnunk. Az antropológiai megközelítés hívei számára a mellékmondatban megjelenő „élet” gondot okoz, mert elindított logikájuk szerint olyan kifejezést várnának, ami világosabban utalna a feltámadásra, vagy a feltámadott testre.³⁵ Az „élet” és a „feltámadott test” viszont jelentésében túlságosan távol áll egymástól, ráadásul beemelését sem az 1Kor 15,54c, sem az Ézs 25,8 nem igazolja. Megoldást keresve, a magyarázók a 4,16-hoz térnek vissza, ahol az apostol a földi

³² K. Hanhart másként cáfol. Véleménye szerint az 1Kor 15,53–54-ben a felöltözés tárgya nem a feltámadott test, hanem a sokkal általánosabb értelemmel bíró „halhatatlanság” és „romolhatatlanság”. A felöltözés alanya pedig nem a „mezítelen lélek”, hanem „ez a halandó” és „ez a romlandó”, vagyis az anyagi test. Az 1Kor 15,53–54-ben használt „halhatatlanság” és „romlandóság” a 2Kor 5,1-ben találja meg párját, amikor Pál a „nem kézzel csinált” és „örökkévaló” házról beszél. Hanhart, K.: *The Intermediate State in the New Testament*. Groningen 1966, 166.

³³ Ezt a következtetést G. M. M. Pelsers is megkockáztatja: “Probably in 2 Corinthians 5, but definitely in Philippians 1,23, he envisages (for the believer involved) death and not the parousia as the terminus a quo of the ultimate realization of eternal salvation.” Pelsers, G. M. M.: *Resurrection and Eschatology in Paul’s letters*. In: *Neotestamentica* 20 (1986), 44.

³⁴ “It is the earthly existence that belongs to the order of things visible and temporary which are wasting away (2Cor 4,16–18) and which will be replaced by permanency of the future world.” Szipuła, Woiciech: *i. m.* 139.

³⁵ “The proximity of the language to that of 1 Cor 15.54 might have led us to expect the ἀθανασία instead of ζωής.” Perriman, A. C.: *Paul and the Parousia: 1 Corinthians 15. 50–57 and 2 Corinthians 5. 1–5*. In: *New Testament Studies* 35 (1989), 520.

élet két, egymással ellentétes folyamatáról beszél. Az egyik a külső ember megromlása, aminek a végső következménye a sátorház összeomlása, vagyis a halál, a másik pedig a belső ember naponkénti megújulása, amelynek véleményük szerint az a csúcspontja, hogy a halandó testet elnyeli az élet, ami ebben az esetben azonos a halhatatlansággal.³⁶ Nincs azonban szükség arra – állítják a magyarázók –, hogy valamilyen külső, működőképes hatalomra gondoljunk, hiszen ennek az életnek a forrása Krisztus feltámadásában, illetve a hívekben lakozó Szentlélekben keresendő. Ez az életerő már megkezdte működését Pál életében, és e folyamat a kiteljesedése az, amikor a halandó testet elnyeli az élet a parúzia alkalmával.³⁷

Ez a vonalvezetés logikus, sőt biblikus, de a jelen esetben távolról sem nevezhető kielégítőnek. Először azt kell látnunk, hogy a három mondat összevetésében az Ézs 25,8 az *ισχύσας* kifejezést használja, Pál viszont az 1Kor 15,54c-ben az *εἰς νῆκος* mellett dönt, míg a 2Kor 5,4c-ben a *τῆς ζωῆς* változatot találja megfelelőnek, amely utóbbi érthetetlenül kilóg a sorból. Egyes magyarázók méltatlankodnak is, hogy Pál nem idéz pontosan,³⁸ hiszen az 1Kor 15,54c-ben – a különböző szóhasználat ellenére – még megtalálható az az érv, amely az Ézs 25,8-hoz vezet, de a 2Kor 5,4c-ben használt „élet” nem az Ézs 25,8-ból származik. Továbbá, a magyarázók logikai érvelésében következetlenség fedezhető fel, hiszen az 1Kor 15,54ab-ben a „nyomorúságos test” áll ellentétben a „feltámadott testtel”, a 2Kor 4,16 szerint a „belső ember” a „külső emberrel”, a 2Kor 4,18-ban a „láthatók” a „láthatatlannal”; de a 2Kor 5,4c értelmezésében a „halandó test” az örökkévaló élettel kerül ellentétpárba. Mindenki érezheti, hogy ez a megoldás sántít, hiszen a „halandó test” nem ellentéte a „halhatatlan életnek”,³⁹ arról most nem is szólva, hogy Pál a 2Kor 5,4c-ben nem a „halandó testről” beszél, hanem sokkal általánosabban a mi földi, halandó életünkről. Végül, bele kell gondolnunk abba is, hogy ha az élet csak a parúzia alkalmával nyeli el a halandót, akkor ez a mondat azt sugallja, hogy közvetlenül a halál utáni létet nem is nevezhetjük életnek, akkor a megholtak nem is élnek, mert csak a parúzia alkalmával kerül sor a nagy kiteljesedésre. Az egymással ellentétes fogalmak csak akkor zökkennek

³⁶ M. J. Harris megállapítását érdemesnek tartjuk idézni: “The climax of the latter process, we suggest, is the swallowing up of the mortal body by immortal life, of mortality by immortality (5:4).” Harris, M. J.: *2 Corinthians 5:1–10*, 390.

³⁷ “There is no doubt that a progressive transformation or renewal is expressed in such texts as 2 Cor 2:16, 18; 4,16–17.” Gillman, John: *A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5*, 454.

³⁸ “The biblical passage in question must be Isa 25:8, although it is unclear what text Paul is citing, or whether indeed he himself has altered the LXX text (where the verb *katapinein* also occurs, but in the active voice and with ‘death’ as its subject).” Furnish, Victor Paul: *II Corinthians* 270.

³⁹ “Paul does not contrast the body with the soul; he is not dealing with the anthropological question at all. The contrast is between life on earth in a temporary tabernacle and eternal life in the heavenly habitation.” Hanhart, K.: *The Intermediate State in the New Testament* 166.

vissza a helyes kerékvágásba, ha a 2Kor 4,18 mintájára nem csupán a „testet”, hanem a földi léthez tartozó láthatókat tekintjük „halandónak” és a láthatatlan mennyieket az „életnek”.⁴⁰ A következetlenséget csak akkor lehet feloldani, ha a látható, halandó, földi létünket állítjuk ellentétbe a láthatatlan, mennyei, örökkévaló, halhatatlan étellel.⁴¹

Persze, lehet érvelni azzal, hogy Pál arról az életről beszél, amely már megkezdődik a földi létünkben, és csúcspontját a parúzia alkalmával éri el, vagy azzal, hogy a feltámadás másik kifejezése lehetne akár az „élet” is, így a szavak közötti különbségnek nem is kellene olyan nagy jelentőséget tulajdonítani. Véleménynyilvánításunk előtt azonban érdekesebb áttekinteni az „élet” nagyon változatos jelentéséből azokat az igehelyeket, amelyek éppen azt bizonyítják, hogy a Biblia gyakran éppen a ζωή kifejezést használja, amikor közvetlenül a halál utáni állapotra tekint.

Jézus, aki halála után is él (ApCsel 1,2–3; Lk 24,5), az övéinek határozottan megígéri, hogy „én élek és ti is élni fogtok” (Jn 14,19). Hasonló módon, Pál a 2Tim 2,11–12-ben kijelenti: *ha veled együtt meghaltunk, veled együtt fogunk élni. Ha tűrünk, veled együtt fogunk uralkodni.* Szmírnát az Első és Utolsó szólítja meg, „aki halott vala és él”, és így inti a gyülekezetet: „Légy hív *mindhalálig*, és néked adom az *életnek* koronáját” (Jel 2,10). A híveket a halál után az élet koronája várja. Való igaz, hogy ezekben az igékben nem szükségszerűen kell, de lehet a halál utáni, azonnali életre gondolni, az 1Tessz 5,10 viszont már egyértelműen fogalmaz: Jézus *meghalt érettünk, hogy akár ébren vagyunk, akár aluszunk, együtt éljünk övele.* Az „ébren lenni”, illetve „aludni” Pál kedvenc hasonlata az élet és halál kifejezésére (vö. 1Tessz 4,15), amelyekkel bizonyítja, hogy a hívek a halál után is Krisztussal élnek. A Lk 20,37–38-ban Jézus a szadduceusokkal vitázik, akik nemcsak a feltámadást, de a léleknek a halál utáni létezését is tagadták. Szavainak igaz voltát Jézus a szadduceusok által is elfogadott bibliai könyvvel igazolja: *Hogy pedig a halottak feltámadnak, Mózes is megjelentette a csipkebokornál, amikor az Urat Ábrahám Istenének, és Izsák Istenének, és Jákób Istenének mondja. Az Isten pedig nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene: mert mindenkinek élnek őneki.* Mindez azt jelenti, hogy Jézus szavai szerint az ősatyák, akik Jézus szavainak az idejében emberi szempontok szerint már rég halottak voltak, Isten szemszögéből

⁴⁰ “Dit τὸ θνητός laat zelf weer zien, dat Paulus nit slechts aan het licham denkt, maar aan het heel het bestaan op aarde. Want de betekenis van θνητός wordt hier bepaald door die van ζωή en dit woord ziet duidelijk op het leven in den hemel, dat nit alleen de sterfelijkheid van het lichaam overwindt.” Grosheide, F. W.: *De Tweede Brief van den Apostel Paulus aan de Kerk te Korinthe*. Kommentaar op het Nieuwe Testament series. Van Bottenburg, Amsterdam 1939, 146–147.

⁴¹ “We long for this future heavenly existence, so that the mortality of our present mode of being may be swallowed up by the unending, glorious life that awaits us.” Hoekema, A. A.: *i. m.* 107.

nézve élnek.⁴² Ezt a gondolatot az utolsó megjegyzés teszi igazán világosabbá: *mert mindenkinek élnek őneki* (πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν). Az itt található ζῶω kifejezés nem jövő időben áll, azt állítván, hogy a meghaltak majd az egyetemes feltámadás után fognak élni, hanem jelen időben, ami azt jelenti, hogy már most élnek.⁴³ A János evangéliumában hasonló jézusi megállapítással találkozunk: *Én vagyok a feltámadás és az élet: aki hisz énbenem, ha meghal is, él. És aki csak él és hisz énbenem, soha meg nem hal.* (Jn 11,25–26) Ennek az ígérésnek a vizsgálatánál emlékeznünk kell arra is, hogy Márta arra gondolt, hogy Lázár majd az utolsó napon a Jézus visszajövele után támad fel. Jézus válasza, különösen annak második mondata, ezt a félreértést javítja ki, és egyértelműen azt bizonyítja, hogy a hívek nemcsak egykoron „az utolsó napon” támadnak majd fel, de a halál után azonnal élni fognak. A Jel 20,4–6 újabb bizonyítékkal szolgál, amikor János még a Jézus visszajövele előtt látja azoknak lelkét, akik erőszakos, illetve természetes halállal haltak meg. Róluk állapítja meg a látók, hogy élnek és uralkodnak Krisztussal.⁴⁴

A kitekintés egyértelműen igazolja, hogy a ζῶω igében nem szükségszerűen kell a parúziára gondolni, még kevésbé a test feltámadására, hiszen a Biblia nagyon gyakran éppen a halál utáni élet jelölésére használja a ζῶω kifejezést és származékait. Véleményünk szerint igazuk van azoknak, akik érzékelik, hogy ebben az eszkatológiai környezetben az „élet” kifejezésnek sajátos jelentése van: nem a feltámadott testre utal,⁴⁵ inkább a halhatatlanság szinonimájaként kell kezelni.⁴⁶ Ezt bizonyítja először, hogy az „élet”, amire Pál az 5,4-ben utal, az örök élet, vagyis a halhatatlanság megfelelője (Róm 5,10; Fil 4,3; 1Tim 6,19), ami ebben a szöveggörnyezetben kizárólag a Krisztussal való együttlétre tekint, s nem kíván szólni arról a folyamatról, ami a földön kezdődik el és a Krisztussal való együttléttben folytatódik. Továbbá, az „élet” és a „halhatatlanság” jelentése több igében fedi egymást, mint szinonim kifejezések (Róm 2,7; 2Tim 1,10). Végül, az „elnyeletett”

⁴² “Abraham, Isaac, and Jacob, therefore, are living and are not in a dreamy state of semiconscious existence.” Hodge, Charles: *2 Corinthians. An Exposition of the Second Epistle to the Corinthians*. 1891. Reprint ed. Banner of Truth, Edinburgh 1959, 111.

⁴³ “The tense of the word rendered ‘are alive’ is not future (which might suggest that these dead will live only at the time of their resurrection) but present, telling us that Abraham, Isaac, and Jacob are in some sense living now.” Hoekema, A. A.: *i. m.* 234.

⁴⁴ Magyarázatot ld. Beale, G. K.: *The Book of Revelation. A Commentary on the Greek Text*. Eerdmans, Grand Rapids Paternoster, Carlisle 1999, 1008–1009.

⁴⁵ W. R. Baker helyesen érzékeli a különbséget: “Life is an infinitely larger and greater sphere than what is encompassed by the human body.” Baker, William R.: *i. m.* 209.

⁴⁶ “In our passage the term is commonly thought to allude to immortality.” Szipuła, Woiciech: *i. m.* 140. Ld még: Harris, M. J.: *2 Corinthians 5:1–10*, 390; Martin, Ralph P.: *i. m.* 107. Furnish, Victor Paul: *II Corinthians* 270.

kifejezés után a „halandó” magától értetődő ellentéte a „halhatatlanság”.⁴⁷ Ez önmagában jelzi, hogy ezt az életet csak olyan párban lehet elképzelni, ahol nem a „halandó test” áll ellentétben a „halhatatlan étellel”, hanem a földi élet halandósága feszül a mennyei élet halhatatlanságának. Amennyiben ez így van, akkor azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ezt az életet, vagyis a halhatatlanságot – a bemutatott példák bizonyossága szerint – Isten nem a parúzia után adja a híveknek, hanem a halál után azonnal, amint azt megígérte.⁴⁸ Ez az az élet, amely felett nincs hatalma a második halálnak (Jel 20,6).

A bemutatott érvek alapján arra a következtetésre jutunk, hogy a ζωή nem a feltámadott test jelképe, a 2Kor 5,4 nem azonos az 1Kor 15,54c-ben található megállapítással, s alapjait nem az Ézs 25,8-ban találja meg. Pál figyelmünket nem a parúzia felé tereli és nem azt hozza tudomásunkra, hogy a feltámadott test megemészti a halandó testünket; inkább a halálunk pillanatára tekint, és arra a bizonyosságra utal, amely szerint, hogy ha a földi sátorházunk elbomlik, van örökkévaló házuk a mennyben. A halál pillanatában a földi, halandó létre ráöltözzük a mennyei, halhatatlan életet, mert mindent, ami halandó, felvált a Krisztussal való közösség, a tőle kapott élet és halhatatlanság.⁴⁹

Véleményünk szerint tehát az Ézs 25,8-ban, valamint az 1Kor 15,53–54-ben lehet a Jézus visszajövetelét követő eseményekre gondolni, de a 2Kor 5,4-ben Pál a halál utáni eseményeket szeretné bemutatni. Az összevetés tisztázza számunkra, hogy a 2Kor 5,4-ben Pál sóhajtozásának a célja nem az, hogy a halandó testre ráöltözzék a halhatatlan életet, hanem az, hogy ezt a sokféle nyomorúsággal megterhelt, földi, halandó életet felváltsa a halhatatlan mennyei élet. Pál szavai nem bírnak antropológiai töltettel, s így el kell vetnünk azt a gondolatot, hogy a mennyben elkészített test emészti meg a romlandót, a halhatatlan test emészti meg a halandó testet.⁵⁰ Úgy, ahogyan

⁴⁷ Ld. M. J. Harris hasonló érvelését: “First, in Pauline diction ‘life’ can be an abbreviation for ‘eternal life’, the positive aspect of immortality.¹³⁷ Second, in the parallel passage (1 Cor. 15:53–54) ‘this mortal body’ puts on immortality. Third, ‘(eternal) life’ and ‘immortality’ are juxtaposed as virtually synonymous in Rom. 2:7 and 2 Tim. 1:10. And fourth, the antithesis to ‘what is mortal’ that one would expect after ‘swallowed up’ is ‘what is immortal’ or ‘immortality’” Harris, M. J.: *2 Corinthians 5:1–10*, 390. Vö. Szipuła, Woiciech: *The Holy Spirit in the Eschatological Tension of Christian Life*, 140.

⁴⁸ Ld. Beale, G. K.: *i. m.* 1010–1011.

⁴⁹ “He desired not death, nor annihilation, nor mere exemption from suffering, but to be raised to that higher state of existence in which all that was mortal, earthly, and corrupt about him would be absorbed in the life of God, that divine and eternal life arising from the beatific vision of God and consisting in perfect knowledge, holiness, and blessedness.” Hodge, Charles: *i. m.* 119.

⁵⁰ K. Hanhart megállapításának igazat kell adnunk: “Exegetes of A and B take their cue from 1C. 15 for the interpretation of this pericope. The majority take the ‘spiritual body’ as referring to the resurrection-body of the individual. Some

az előző ellentétpárok segítségével (ideig való – örökké tartó; láthatók – láthatatlanok; sátorház – mennyei ház) Pál a földi élet és a mennyei élet viszonyát vetíti elénk, azzal a biztatással, hogy a mi pillanatnyi, könnyű szenvedésünk igen-igen nagy, örök dicsőséget szerez nekünk. Ez a nagyon határozott különbségtétel nyomon követhető a Jel 20 négy látomásában, ahol 20,4–6-ban János azoknak a lelkét látja, akik akár természetes, akár erőszakos halállal haltak meg, de mindvégig megmaradtak Krisztusba vetett hitükben. Ezekről megállapítja, hogy élnek és uralkodnak Krisztussal. A 20,1–15-ben található látomás viszont Jézus visszajövetelére, az egyetemes feltámasztásra és az utolsó ítéletre tekint. Ekkor fosztatik meg a halál véglegesen erejétől és hatalmától. Hasonlóképpen a 2Kor 5,4 azt jelzi a számunkra, hogy a halál után a halandó létformára azonnal ráöltözzük a mennyei létformát, az 1Kor 15,54-ből viszont arról szerzünk tudomást, hogy a parúzia alkalmával a halandó testünk is átváltozik és halhatatlanságba öltözik. Ennek a felismerésnek alapján válaszol ekképpen hitvallásunk, a *Heidelbergi Káté* (57):

„nemcsak lelkem vitetik ez élet után Krisztushoz, az ő Fejéhez, hanem testem is, Krisztus hatalma által feltámasztatván, lelkemmel ismét egyesül, és Krisztus dicsőséges testéhez hasonlatos lesz.”

Felhasznált irodalom

- Baker, William R.: *2 Corinthians*. The College Press NIV Commentary. Joplin, Missouri 1999.
- Barrett, C. K.: *Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*. London 1973.
- Barnett, P.: *The Second Epistle to the Corinthians*. New International Commentary on the New Testament, Grand Rapids 1997.
- Belleville, L. L.: *2 Corinthians*. IVP New Testament Commentary, Leicester 1995.
- Beale, G. K.: *The Book of Revelation*. A Commentary on the Greek Text. Eerdmans, Grand Rapids Paternoster, Carlisle 1999.
- Bernard, J. H.: *The Second Epistle of Paul to the Corinthians*. The Expositor's Greek Testament. Volume III, ed. Nicoll, W. Robertson. New York 1894.
- Berry, Ronald: Death and Life in Christ. The Meaning of 2 Corinthians 5,1–10. In: *Scottish Journal of Theology* 14 (1961), 60–76.
- Best, E.: *Second Corinthians*. Interpretation. Atlanta 1987.
- Binder, Herman: Das Geschenk der Geborgenheit. Exegetische Studie zu II. Kor. 5,1–10. In: Christoph Klein (Hrsg.): *Bewahrung und Erneuerung*. Festschrift für Bischof D. Albert Klein. Hermanstadt 1980, 9–26.
- Bruce, F. F.: *I & II Corinthians*. New Century Bible, Eerdmans, Grand Rapids 1971.
- Bruce F. F.: Paul on Immortality. In: *Scottish Journal of Theology* 24 (1971), 457–472.

---

interpret this body to be the Church: it is a corporate resurrection. Exegetes under C seek support in parallels from Jewish Hellenic sources, but also set the idea of the earthly body over against a heavenly raiment for the soul [...] In my opinion this fixation on the idea of *body*, after death or at the resurrection has been the constant hindrance to understanding this difficult passage.” Hanhart, K.: *The Intermediate State in the New Testament* 164–165.

- Cooper, John W.: *Body, Soul and Life Everlasting: Biblical Anthropology and the Monism-Dualism Debate*. Eerdmans, Grand Rapids 1989.
- Cooper, John W.: The Identity of the Resurrected Person: Fatal Flaw of Monistic Anthropology. In: *Calvin Theological Journal* 23/1 (Apr. 1988), 19–36.
- Cullmann, Oscar: *Immortality of the Soul or Resurrection of the Dead?* Epworth, London 1958.
- Dahl, Murdoch E.: *The Resurrection of the Body: A Study of I Corinthians 15*. SCM, London 1962.
- Ellis, E. Earle: II Corinthians V. 1–10 in Pauline Eschatology. In: *New Testament Studies* 6 (1960), 211–224.
- Ellis, E. Earle: *Paul and His Recent Interpreters*. Eerdmans, Grand Rapids 1961.
- Furnish, Victor Paul: *II Corinthians*. The Anchor Bible, New York 1984.
- Garland, David E.: *2 Corinthians*. The New American Commentary, Vol. 29. Nashville, Tennessee 1999.
- Gillman, John: A Thematic Comparison: 1Cor 15:50–57 and 2 Cor 5:1–5. In: *Journal of Biblical Theology* 107 (1988), 439–454.
- Gillman, John: Transformation in 1 Cor 15,50–53. In: *Ephemerides theologicae lovanienses* 58 (1982), 309–333.
- Grosheide, F. W.: *De Tweede Brief van den Apostel Paulus aan de Kerk te Korinthe*. Kommentaar op het Nieuwe Testament series. Van Bottenburg, Amsterdam 1939.
- Hanhart, K.: *The Intermediate State in the New Testament*. Groningen 1966.
- Hanhart, K.: Paul's Hope in the Face of Death. In: *Journal of Biblical Literature* 88 (1969), 445–457.
- Harris, M. J.: *The Second Epistle to the Corinthians. Commentary on the Greek Text*. Michigan/Cambridge, 2005.
- Harris, M. J.: 2 Corinthians 5:1–10: Watershed in Paul's Eschatology? In: *The Tyndale Bulletin* 22 (1971), 32–57.
- Harris, M. J.: Resurrection and Immortality: Eight Theses. In: *Themelios* 1.2 (Spring 1976), 50–55.
- Harris, M. J.: Paul's View of Death in 2 Corinthians 5:1–10. In: Longenecker R. N. – Tenney M. C. (ed.): *New Dimensions in New Testament Study*. Zondervan, Grand Rapids 1974.
- Harris, M. J.: *Raised Immortal: Resurrection and Immortality in the New Testament*. Eerdmans, Grand Rapids 1983.
- Hodge, Charles: *2 Corinthians. An Exposition of the Second Epistle to the Corinthians*. 1891. Reprint ed. Banner of Truth, Edinburgh 1959.
- Hoekema, A. A.: *The Bible and the Future*. Grand Rapids, Michigan 1979.
- Hughes, Philip Edgcumbe: *Paul's Second Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids, Michigan 1966.
- Kistemaker, Simon J.: *Exposition of the Second Epistle to the Corinthians*. New Testament Commentary, Grand Rapids, Michigan 1997.
- Lillie, William: An Approach to II Corinthians 5. 1–10. In: *Scottish Journal of Theology* 30 (1977), 59–70.
- Lincoln, A. T.: *Paradise Now and Not Yet: Studies in the Role of the Heavenly Dimension in Paul's Thought with Special Reference to His Eschatology*. SNTS Monograph Series 43. Cambridge University Press, Cambridge 1981.
- Lingård Fredrik: *Paul's Line of Thought in 2 Corinthians 4:16–5:10*. Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2. Reihe, 189. Mohr Siebeck 2005.
- Lowrie, Samuel T.: An Exegesis of the Corinthians V. 1–5. In: *Princeton Theological Review* 1 (1903), 51–61.

- Martin, Ralph P.: *2 Corinthians*. World Biblical Commentary, Vol. 40, Waco, Texas 1986.
- Metts, Roy: Death, Discipleship, and Discourse Strategies: 2Cor 5:1–10 – Once Again. In: *Criswell Theological Review* 4, Fall 1989, 57–76.
- Moule, C. F. D.: St Paul and Dualism: The Pauline Conception of Resurrection. In: *New Testament Studies* 12 (1965–66), 106–123.
- Nicoll, W. Robertson: *2 Corinthians*. The Expositor's Greek Testament, Grand Rapids, Michigan, é. n.
- Mayer, Ben F.: Did Paul's View of the Resurrection of the Dead Undergo Development? In: *Theological Studies* 47 (1986), 363–387.
- Osei-Bonsu, Joseph: Does 2 Cor. 5:1–10 Teach the Reception of the Resurrection Body at the Moment of Death? In: *Journal for the Study of the New Testament* 28 (1986), 81–101.
- Pelser, G. M. M.: Resurrection and Eschatology in Paul's letters. In: *Neotestamentica* 20 (1986), 37–46.
- Perriman, A. C.: Paul and the Parousia: 1 Corinthians 15. 50–57 and 2 Corinthians 5. 1–5. In: *New Testament Studies* 35 (1989), 512–521.
- Plummer, Alfred: *The Second Epistle of St Paul to the Corinthians. A Critical and Exegetical Commentary*. New York 1915.
- Ridderbos, Herman: Paul. *An Outline of His Theology*. Translated by John Richard de Witt. Eerdmans, Grand Rapids 1975.
- Robinson, J. A. T.: *The Body: A Study in Pauline Theology*. Studies in Biblical Theology 5. London 1952.
- Szipuła, Woiciech: *The Holy Spirit in the Eschatological Tension of Christian Life. An Exegetico-Theological Study of 2 Corinthians 5,1–5 and Romans 8,18–27*. Roma 2007.
- Thiselton, Anthony C.: *The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*. NIGTC. Eerdmans, Grand Rapids 2000.
- Thrall, Margaret E.: *A Critical and Exegetical Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*. Edinburgh 1994.
- Thrall, Margaret E.: *Greek Particles in the New Testament*. Brill, Leiden; Eerdmans, Grand Rapids 1962.
- Torrance, T. F.: Immortality and Light. In: *Religious Studies* 17/2 Jun. 1981, 147–161.
- Vos, Geerhardus: *The Pauline Eschatology*. Eerdmans, Grand Rapids 1961.
- Yates, John: Immediate or Intermediate? The State of the Believer upon Death. In: *Churchman* 101/4, 1987, 310–321.